

Концепція чесноти: Pax Europaea і Pax Sinica

Анотація

Автор відстежує культурні паралелі між європейською і китайською моделями політичних спільнот на прикладі концепції чесноти. Визначення і змістовне наповнення якої є настановою до залучення у політичний вимір.

Ключові слова: чеснота, шляхетність, політика, спільнота, Інший.

Abstract

The author traces the cultural parallels between the European and Chinese models of political communities on the example of the concept of virtue. The definition and content of which is a guide to involvement in the political dimension.

Keywords: virtue, nobility, politics, community, Other.

Проблема комунікації і порозуміння (співжиття) в глобальному, мультикультуральному світі незмінно нагадує про необхідність з'ясування витоків світоглядних і ціннісних засад культурних ідентичностей, соціальних практик, політичних моделей. Позаяк міжкультурний діалог варто розпочинати не із визначення «кращості» чи «гіршості» культурної моделі чи-то її дивакуватості чи несхожості (разючої відмінності) від усталених норм «культурного центру» цивілізованого світу. Порозуміння досягається шляхом визначення культурних паралелей чи точок дотику, фіксація яких дозволяє налагоджувати (окреслювати) межі позитивних цінностей і простір дозволеного, а разом і порозуміння.

Вельми показовим є приклад наявності схожих рис у таких здавалося б принципово відмінних культурно-цивілізаційних моделях чи радше концептів як Pax Europaea і Pax Sinica.

Ідейні витoki окреслених культурних витворів відстежуються до епохи «осьового часу» і обумовленні соціальною, політичною і, першочергово, ідейно-інтелектуальною кризою.

Криза античного полісу і втрата традиційного ідеалу – громадянина в елінському світі подібна до періоду Чжаньго (戦国) в історії Китаю позначеного втратою центру сили із подальшим вкрай драматичним перебігом подій.

Показово вже те, що попри світоглядну прірву, відмінність політичних процесів і відсутність культурних контактів на протилежних полюсах Ойкумени спільноти опинились перед необхідністю розв'язання досить-таки подібних злободенних питань, і що найцікавіше – запропонували відповіді істотно подібні.

Звісно проводити чіткі аналогії вкрай небезпечно, і доречно завважити, що істотні подібності опосередковуються разючими відмінностями обумовленими акцентами визначеними культурним контекстом.

Однак, проблема залагодження соціальних конфліктів і встановлення політичних практик задля уникнення їх і надалі була розв'язана у вельми специфічний спосіб – встановлення ідеалу належного. Етос про який йдеться містить в своїх засадах концепцію чесноти і разом ідеал добродісної людини чи то людини-громадянина.

Зокрема у Арістотеля добродетель (благородство) це певна життєва практика чеснот зведена у систему засобами (практикою) якої людська істота здатна зреалізувати власну природу. Адже визначаючи людину як тварину політичну за природою Арістотель проторовує шлях до розуміння єдиного гідного людської істоти існування виключно в політичному вимірі. (Політичність людської природи слід розуміти в арістотелівському сенсі природи-мети). Відповідно чеснота - це інструмент реалізації власної природи у її виключно політичному розумінні. І це в свою чергу налаштованість до агонального дискурсу політичної спільноти на засадах свободи і рівності, зрештою – визнання Іншого.

Комплекс ідей щодо політичної практики і чеснот сформованих в Китаї традиційно пов'язують із Конфуцієм, серед доробку якого міститься концепція цзюньцзи (君子), зазвичай перекладеного як шляхетний муж, осердям якої є категорія жень (仁).

Усталений переклад якої як людинолюбство чи гуманність навряд чи є вичерпним, задля позначення усього спектру значень(явищ) позначуваних даним поняттям. Промовистим прикладом мінливості і складності фіксації змісту даного поняття слугує відсутність чіткого розуміння даної категорії навіть серед перших послідовників Конфуція (надмірна допитливість Янь Хуэйя (颜回) обумовлена відсутністю чіткого розуміння, <https://ctext.org/analects/yong-ye/zh?en=on>). І це цілком зрозуміло, позаяк в епоху Конфуція була відсутня традиція його чіткого визначення(схоплення) в графічний – письмовий спосіб. Адже логограма 仁 взагалі відсутня як у класичних доконфуціанських текстах так і в текстах перших послідовників Конфуція. І це, певна річ, для китайської традиції вельми показово.

Полісемія даного поняття очевидна, однак серед усього спектру значень варто зосередити увагу на його соціальній складовій. Оскільки логограма 仁 утворена внаслідок об'єднання 人 (ген-людина) та 二(er-два).

На загал слід відзначити що еволюція категорії жень демонструє тривалу рефлексію над проблемою чесноти людинолюбства, від 上身下心 (Shàngshēn xiàxīn) і 忝 (Rén) із чітко підкресленою людяністю серця(心), до свого завершення і ствердження логограми 仁. Позначивши в такий спосіб шлях серця виключно як практику переживання Іншого.

Себто шляхетність постає як досвід переживання Іншого в своєму серці. Визначення категорії жень 仁 як чесноти певна річ є способом конституювання себе в спосіб визнання Іншого. Відтак категорія жень 仁 як засадничий аспект конфуціанської традиції є деякою мірою настановою для шляхетного мужа потребувати Іншого, зрештою, потребувати соціального. Оскільки шляхетство це першочергово спосіб існування, а не результат, це безупинний процес щохвилинного осягнення себе і самовдосконалення котре потребує Іншого як мірила самого себе. Перетворюючи в такий спосіб цзюньцзи (君子) в істоту політичну на кшталт арістотелівського *zoon politikon*. Позаяк шлях шляхетності це шлях благородства заактуалізованого виключно у соціальному вимірі.

Факт наявності культурного паралелелізму при спробі розв'язання соціально-політичних проблем, різними, на перший погляд спільнотами, демонструє наявність проблем загальнолюдського масштабу. Понад те спосіб їх розв'язання шляхом етичних настанов серед яких чільне місце відведено проблемі політичного і іншого засвідчує існування загальнолюдських культурних універсалій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ / REFERENCES

Малявин, В. (2010). Конфуций. Москва: Молодая гвардия, 2010. – 357 с.

Gang Xu (2019). On the Origin of Ren: A Practice of Human Sacrifice and Martyrdom in Early Chinese History "仁"字探源："仁"系中國早期歷史人祭與殉道乚一種習俗. Archives of Boston Society of Confucius, 1(1). Retrieved from : https://www.researchgate.net/publication/333268933_On_the_Origin_of_Ren_A_Practice_of_Human_Sacrifice_and_Martyrdom_in_Early_Chinese_History_renzitanyuanrenxizhongguozaoqilishirenjiyuxundaoqieyizhongxisu

Скопов Євген Миколайович, викладач кафедри Філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету e-mail: scopoff@gmail.com

Skopov Evgen Mykolayovych, lecturer, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: scopoff@gmail.com Скопов Є. М.